

Informatīvais ziņojums
“Par zaļā iepirkuma īstenošanu valsts pārvaldē 2022. gadā”

Saturs

Ievads.....	3
1. Tiesiskais regulējums un politiskās plānošanas dokumenti	4
2. Pārskats par zaļā publiskā iepirkuma izmantošanu Latvijā	5
2.1. Pārskats par Publisko iepirkumu likuma ietvaros veiktajiem zaļajiem publiskiem iepirkumiem	8
2.2. Pārskats par Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma ietvaros veiktajiem zaļajiem publiskiem iepirkumiem.....	20
2.3. Pārskats par Elektronisko iepirkumu sistēmā (EIS) veiktajiem zaļajiem publiskiem iepirkumiem	23
3. Kopsavilkums.....	27

Ievads

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM) ir sagatavojusi informatīvo ziņojumu “Par zaļā iepirkuma īstenošanu valsts pārvaldē 2022. gadā” (turpmāk – informatīvais ziņojums). Informatīvais ziņojums sagatavots, pamatojoties uz Ministru kabineta (turpmāk – MK) 2017. gada 20. jūnija noteikumu Nr. 353 “Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 353) 14.5. apakšpunktu, kas uzdod VARAM nodrošināt zaļā iepirkuma īstenošanas gadskārtēju novērtējumu:

- (14.5.1.) nosakot zaļā iepirkuma īpatsvaru finansiālā izteiksmē kopējā publisko iepirkumu apjomā;
- (14.5.2.) apkopojot datus par zaļajā iepirkumā iegādātajām preču un pakalpojumu grupām atsevišķi valsts tiešās pārvaldes iestādēm un pašvaldībām;
- (14.5.3.) reizi gadā līdz 1. maijam sagatavojot un iesniedzot Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par zaļā iepirkuma īstenošanu valsts pārvaldē.

Informatīvajā ziņojumā sniegta informācija, apkopojot Iepirkumu uzraudzības biroja (turpmāk – IUB) un Valsts reģionālās attīstības aģentūras (turpmāk - VRAA), kas pārvalda Elektroniskās iepirkumu sistēmas preču un pakalpojumu katalogus (turpmāk - EIS), sniegtos datus par veiktajiem publiskajiem iepirkumiem, kuros izmanto vides kritērijus – zaļais publiskais iepirkums (turpmāk – ZPI). Informatīvajā ziņojumā sniegto informāciju ilustrē 15 attēli un 16 tabulas.

Informatīvajā ziņojumā tiek identificētas tās preču, pakalpojumu un būvdarbu grupas, kas atstāj visbūtiskāko ietekmi uz ZPI īpatsvara izmaiņām. Papildus tiek vērtēts ZPI īpatsvars MK noteikumu Nr. 353 pielikumos noteiktajās preču un pakalpojumu grupās, lai nodrošinātu atbilstošāku īpatsvara izmaiņu raksturojumu un attīstības tendenču prognozējamību. Informatīvajā ziņojumā tematiskajās sadaļās ir apkopota informācija un veikta datu analīze, kas detalizētāk raksturo ZPI īpatsvara izmaiņu tendences.

1. Tiesiskais regulējums un politiskās plānošanas dokumenti

Eiropas Savienībā īsteno politiku publisko iepirkumu jomā, pastāvīgi pilnveidojot tiesisko ietvaru publisko iepirkumu jomā un paredzot tajā vides aizsardzības un energoefektivitātes prasības. Informatīvā ziņojuma sagatavošanas brīdī aktuālās direktīvas:

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra direktīva Nr. 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra direktīva Nr. 2014/25/ES par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK.

Uz direktīvu pamata ir izstrādāts un pastāvīgi tiek aktualizēts publisko iepirkumu regulējums Latvijā, t.sk.:

- Publisko iepirkumu likums (turpmāk – PIL), kas stājās spēkā 2017. gada 1. martā;
- Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums (turpmāk – SPSIL), kas stājās spēkā 2017. gada 1. aprīlī;
- PIL un SPSIL noteiktā deleģējuma ietvaros izstrādātie MK noteikumi Nr. 353 stājās spēkā 2017. gada 1. jūlijā (ar grozījumiem MK 2020. gada 8. septembra noteikumu Nr. 568 redakcijā, kas stājās spēkā 2021. gada 12. septembrī).

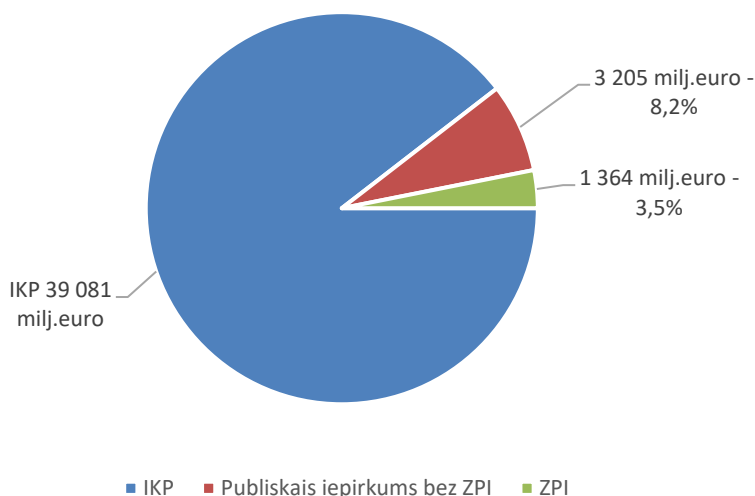
ZPI nostādnes iekļautas Latvijas Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā 2021. – 2030. gadam.

2. Pārskats par zaļā publiskā iepirkuma izmantošanu Latvijā

Latvijas iekšzemes kopprodukts 2022. gadā bija 39 081 miljoni *euro* (Centrālās statistikas pārvaldes dati – 39 080 733 000 *euro*). Līdzekļu apjoms, kas pielīdzināms 11,7% (2021. gadā – 13,2%) no IKP, izlietots pielietojot publisko iepirkumu. Publisko iepirkumu apjoms ar ZPI prasībām veido 3,5% no IKP. Skatīt 1. attēlu.

1. attēls

IKP, publiskais iepirkums un ZPI 2022. gadā

Avots: CSP; IUB; VRAA dati

Informatīvā ziņojuma sagatavošanā nozīmīgākie dati ir par PIL ietvaros veiktajiem iepirkumiem, jo šie iepirkumi veido lielāko daļu no iepirkumiem, t.sk. arī iepirkumus, kuros tiek piemēroti ZPI principi. Dati par 2022. gadā veiktajiem iepirkumiem PIL, SPSIL, EIS ietvarā atainoti 1. tabulā. (Šeit un turpmāk ziņojumā termins “iepirkumu skaits” lietots vienkāršojot un vispārinot terminus “iepirkumu rezultātu publikāciju skaits” jeb “paziņojumu par iepirkumu rezultātiem skaits”.)

1. tabula

PIL (t.sk. EIS) un SPSIL iepirkumi 2022. gadā

	Kopējais iepirkumu skaits	ZPI iepirkumu skaits	Kopējā līgumcena (milj. <i>euro</i> bez PVN)	Kopējā ZPI līgumcena (milj. <i>euro</i> bez PVN)
PIL	11 762	1 742	3 883	1 284
(t.sk. EIS)	*	*	(135)	(34)
SPSIL	240	28	685	80
Kopā	12 002	1 770	4 569	1 364

* dati nav kontekstā salīdzināmi

Avots: IUB un VRAA dati

Lai gan EIS gūst arvien plašāku pielietojumu iepirkumos, un 2022. gadā EIS iegādāto preču un pakalpojumu apjoms pieaudzis par 3,4 milj. *euro* (2021. gadā – 131,6 milj. *euro*), tomēr EIS izmantošana, salīdzinot ar kopējo iepirkumu līgumcenas apjomu, proporcionāli vēl joprojām ir ļoti neliela (3%) un rādītāja procentuālā attiecība pret PIL kopējo iepirkumu apjomu salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem nav būtiski mainījusies. Savukārt SPSIL ietvaros veiktās iegādes 2022. gadā finanšu īpatsvarā ir pieaugušas, sasniedzot 15% (2021. gadā – 7,6%) kopējā iepirkumu apjomā. Salīdzinošie rādītāji parādīti 2. tabulā un 2. attēlā.

2. tabula

PIL, EIS un SPSIL iepirkumu kopējās līgumcenas
un īpatsvars 2016. – 2022. gadā

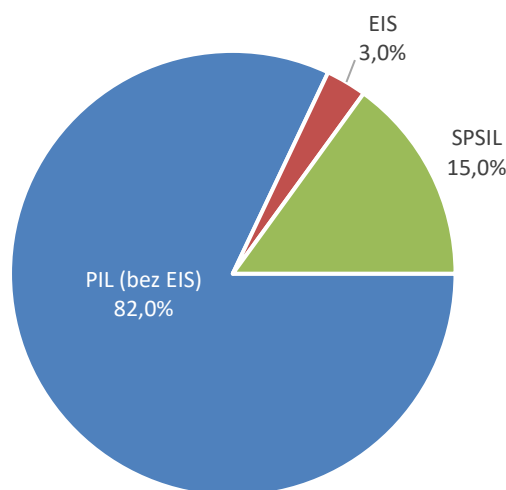
Gads	PIL (bez EIS)		EIS*		SPSIL	
	milj. <i>euro</i> (bez PVN)	%	milj. <i>euro</i> (bez PVN)	%	milj. <i>euro</i> (bez PVN)	%
2016.	1 823	72,0	53	2,1	655	25,9
2017.	2 241	88,4	57	2,3	238	9,4
2018.	2 900	85,1	77	2,3	431	12,7
2019.	2 889	80,8	98	2,7	590	16,5
2020.	2 820	87,9	106	3,3	284	8,8
2021.	3 903	89,4	132	3,0	332	7,6
2022.	3 748	82,0	135	3,0	685	15,0

* procedūra veikta atbilstoši PIL

Avots: VRAA un IUB dati

2. attēls

Iepirkumu sadalījums pēc kopējās līgumcenas 2022. gadā

Avots: VRAA un IUB dati

Lai gan absolūtos skaitļos ZPI iepirkumi ir pieauguši, tomēr proporcionālais sadalījums starp PIL, EIS un SPSIL iegādēm ir saglabājies līdzvērtīgs iepriekšējam gadam, ar nelielu pieaugumu SPSIL proporcijas daļā. Salīdzinošie rādītāji parādīti 3. tabulā un 3. attēlā.

3. tabula

PIL, EIS un SPSIL iepirkumu ZPI līgumcenas
un īpatsvars 2016. – 2022. gadā

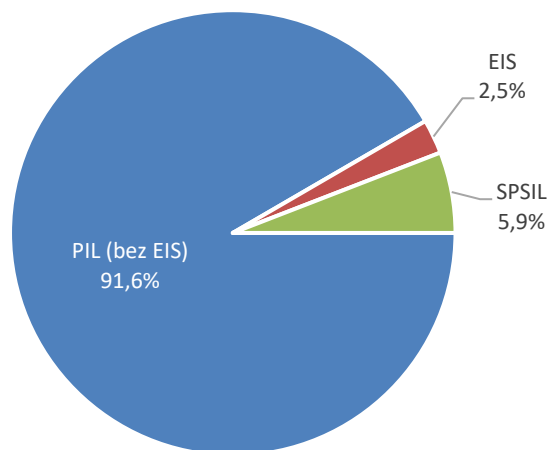
Gads	PIL (bez EIS)		EIS*		SPSIL	
	milj. <i>euro</i> (bez PVN)	%	milj. <i>euro</i> (bez PVN)	%	milj. <i>euro</i> (bez PVN)	%
2016.	228	62,6	5	1,3	131	36,0
2017.	262	94,8	10	3,5	5	1,7
2018.	528	81,1	16	2,5	107	16,4
2019.	496	85,5	19	3,3	65	11,2
2020.	833	96,0	17	2,0	17	2,0
2021.	1 120	95,9	28	2,4	21	1,8
2022.	1 250	91,6	34	2,5	80	5,9

* procedūra veikta atbilstoši PIL

Avots: VRAA un IUB dati

3. attēls

Iepirkumu sadalījums pēc ZPI līgumcenas 2022. gadā

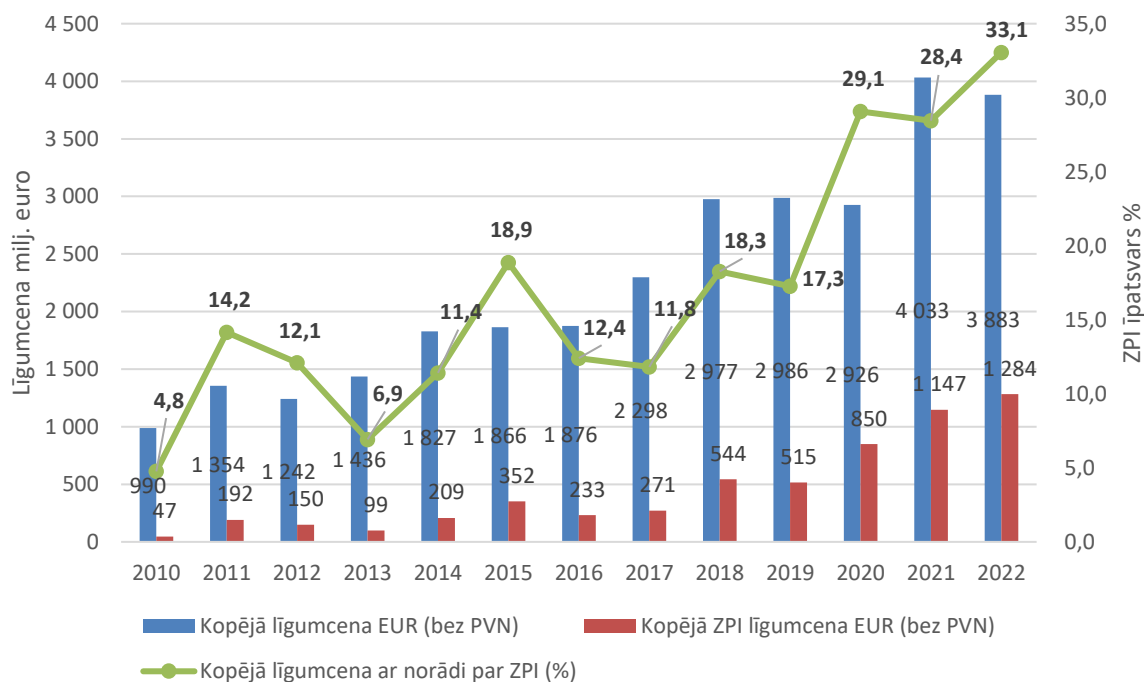
Avots: VRAA un IUB dati

2.1. Pārskats par Publisko iepirkumu likuma ietvaros veiktajiem zaļajiem publiskiem iepirkumiem

Aplūkojot datus laika posmā no MK noteikumu Nr. 353 stāšanās spēkā (2017. gada 1. jūlijs), var secināt, ka MK noteikumi Nr. 353 kopā ar citiem ZPI veicinošiem faktoriem, veicinājuši rādītāju pieaugumu. Lai gan ar svārstībām, tomēr saglabājot pozitīvu kopējo tendenci, ZPI apjoms 2022. gadā, sasniedza rekordapjomu 1 284 miljonus *euro*, no PIL kopējās līgumcenu summas 3 883 miljoni *euro*, kas ir 33,1% (2021. gadā – 28,4%). 2022. gadā ZPI procedūru skaits ir 14,8% no kopējā iepirkumu skaita (2021. gadā – 14,4%). Finansiālā īpatsvara un iepirkumu skaita attīstības dinamika parādīta 4. un 5. attēlā.

4. attēls

ZPI līgumcenu dinamika salīdzinājumā ar kopējo līgumcenu dinamiku PIL ietvarā 2010. – 2022. gadā (milj. *euro* un %)

Avots: IUB dati

Dalījumā pēc iepirkumu veida īpatsvars saglabājies svārstīgs, bez noturīgas tendences. Iepriekšējos gados novērotā, būvniecības sektora dominānce ir pārtraukta un 2022. gadā būvniecības jomas ZPI īpatsvars bija 33,3% (2020. gadā – 40%; 2021. gadā – 46,6%) no visiem ZPI iepirkumiem PIL ietvarā. Savukārt preču piegāžu daļa turpina samazināties, 2022. gadā sasniedzot 17,4% (2020. gadā – 39%; 2021. gadā – 21,2%), bet pakalpojumu grupas īpatsvars uzrāda netipisku pieaugumu 2022. gadā sasniedzot 46,6% (2020. gadā – 10,7%; 2021. gadā – 15,4%).

Iepirkumu, t.sk. arī ZPI salīdzinošais sadalījums pēc iepirkumu veida ir apskatāms 4. tabulā, 7. attēlā.

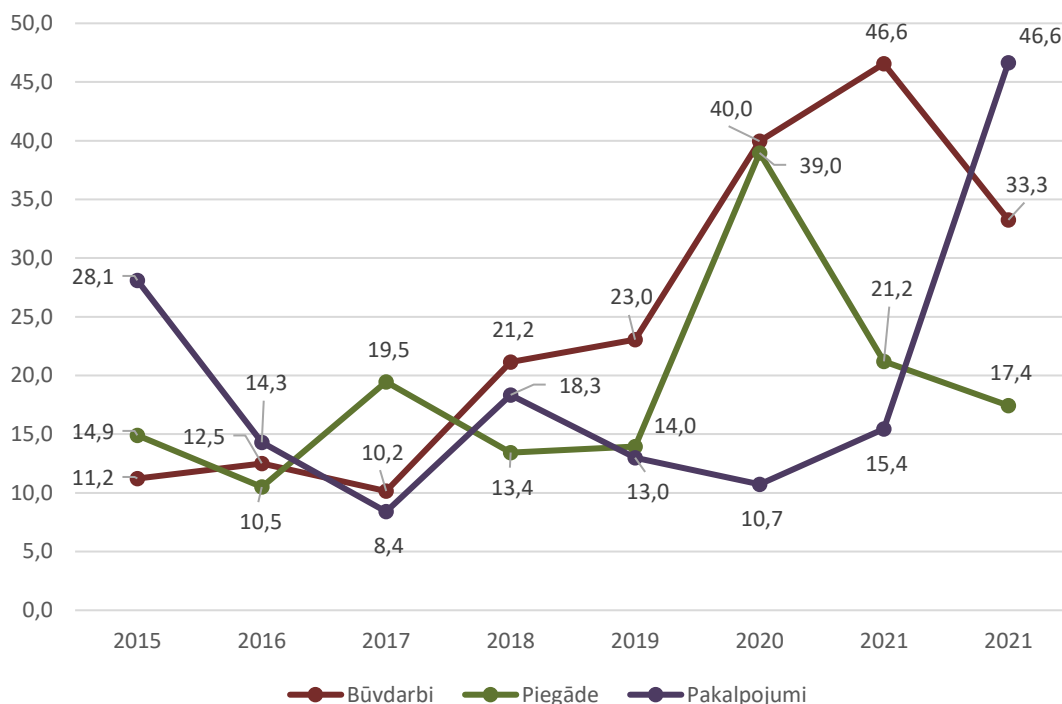
4. tabula

PIL ietvaros veiktās iegādes pēc iepirkumu veida
2015. – 2022. gadā

Gads	Kopējā līgumcena (milj. <i>euro</i> bez PVN)			
	Būvdarbi	Piegāde	Pakalpojumi	Kopā
2015	522	638	706	1 866
2016	713	600	563	1 876
2017	797	584	918	2 298
2018	1 106	680	1 191	2 977
2019	1 182	871	933	2 986
2020	1 033	830	1 062	2 926
2021	1 511	944	1 578	4 033
2022	1 183	1 264	1 436	3 883
Gads	ZPI kopējā līgumcena (milj. <i>euro</i> bez PVN)			
	Būvdarbi	Piegāde	Pakalpojumi	Kopā
2015	59	95	198	352
2016	89	63	81	233
2017	81	113	77	271
2018	234	91	218	544
2019	273	122	121	515
2020	413	324	114	850
2021	704	200	244	1 147
2022	393,5	220,5	670	1 284
Gads	ZPI īpatsvars (%) pēc kopējās līgumcenas			
	Būvdarbi	Piegāde	Pakalpojumi	Vidēji
2015	11,2	14,9	28,1	18,9
2016	12,5	10,5	14,3	12,4
2017	10,2	19,5	8,4	11,8
2018	21,2	13,4	18,3	18,3
2019	23,0	14,0	13,0	17,3
2020	40,0	39,0	10,7	29,1
2021	46,6	21,2	15,4	28,4
2022	33,3	17,4	46,6	33,1

Avots: IUB dati

ZPI īpatsvars pret kopējo iepirkumu apjomu finansiālā izteiksmē pēc iepirkuma veida 2015. – 2022. gadā

Avots: IUB dati

Analizējot iepirkumu veidu dinamiku pa sfērām, var secināt, ka 2022. gadā turpinājies ZPI pieaugums – gan finanšu izteiksmē, gan procentuāli – tādās sfērās kā: datortehnika un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) infrastruktūra, pārtika un ēdināšanas pakalpojumi, iekštelpu apgaismojums, transports, inženiertehniskā projektēšana, mežsaimniecība. Skatīt 5. un 6. tabulu.

Kritums ZPI apjomā 2022. gadā novērots tādās grupās kā: biroja papīrs un drukas iekārtas (biroja tehnika), būvdarbi, elektroenerģija, mēbeles.

5. tabula

ZPI līgumcenas pa preču un pakalpojumu grupām 2017. – 2022. gadā

Preču un pakalpojumu grupas	ZPI kopējā līgumcena					
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Biroja papīrs un drukas iekārtas (biroja tehnika)	12 067 911	259 071	211 302	5 677 694	28 614 507	11 317 655
Datortehnika un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) infrastruktūra	24 856 284	3 443 217	2 999 257	47 666 590	13 972 818	37 230 367
Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi	52 798 374	116 647 198	125 918 677	114 100 242	116 492 639	199 461 863
Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi	3 885 113	11 532 414	18 829 771	22 771 359	17 512 708	34 593 129
Iekštelpu apgaismojums	36 690	138 715	28 492	1 260 133	186 196	991 068
Ielu apgaismojums un satiksmes signāli	125 986	1 210 042	1 277 250	250 807	2 287 660	1 556 692
Kopā ZPI obligātās grupas	93 770 358	133 230 657	149 264 749	191 726 825	179 066 528	285 150 774
Būvdarbi	80 908 286	234 055 174	272 546 091	412 794 809	703 526 251	393 468 955
Dārzkopības produkti un pakalpojumi	957 555	1 104 537	1 251 483	191 240	0	30 006
Elektroenerģija	412 974	3 428 610	309 424	10 608 505	1 394 954	181 391
Mēbeles	103 924	785 964	545 971	989 970	4 590 623	716 948
Transports	50 235 717	30 399 959	17 617 278	29 315 178	45 670 604	104 386 257
Veselības aprūpes elektriskās un elektroniskās iekārtas	16 131	97 958	365 707	219 524	351 944	102 658
Inženiertehniskā projektēšana	545 233	427 536	412 336	55 849	241 763	4 762 487
Mežsaimniecība	16 945 094	18 261 649	6 024 758	24 990 159	14 463 109	46 713 842
Kopā ZPI brīvprātīgās grupas	150 124 914	288 561 387	299 073 048	479 165 234	770 239 248	550 362 544
KOPĀ	243 895 272	421 792 044	448 337 797	670 892 059	949 305 776	835 513 318

Avots: IUB dati

**PIL iepirkumu skaits un līgumcenas
pa preču un pakalpojumu grupām 2022. gadā**

Preču un pakalpojumu grupas	Iepirkumu skaits			Kopējā līgumcena (EUR bez PVN)		
	kopā	t.sk. ZPI	%	kopā	t.sk. ZPI	%
Biroja papīrs un drukas iekārtas (biroja tehnika)	94	22	23,4	15 188 083	11 317 655	74,5
Datortehnika un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) infrastruktūra	123	63	51,2	41 038 452	37 230 367	90,7
Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi	503	466	92,6	202 087 447	199 461 863	98,7
Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi	221	141	63,8	43 022 000	34 593 129	80,4
Iekštelpu apgaismojums	54	13	24,1	2 486 549	991 068	39,9
Ielu apgaismojums un satiksmes signāli	19	12	63,2	2 004 246	1 556 692	77,7
Kopā ZPI obligātās grupas	1 014	717	70,7	305 826 777	285 150 774	93,2
Būvdarbi	1 982	395	19,9	1 183 160 943	393 468 955	33,3
Dārzkopības produkti un pakalpojumi	115	1	0,9	8 714 283	30 006	0,3
Elektroenerģija	118	3	2,5	330 046 804	181 391	0,1
Mēbeles	221	27	12,2	11 608 770	716 948	6,2
Notekūdeņu infrastruktūra	3	0	0,0	57 810	0	0,0
Tekstilpreces	65	0	0,0	3 459 436	0	0,0
Transports	250	186	74,4	107 423 344	104 386 257	97,2
Veselības aprūpes elektriskās un elektroniskās iekārtas	570	4	0,7	92 637 690	102 658	0,1
Inženiertehniskā projektēšana	173	33	19,1	10 610 653	4 762 487	44,9
Mežsaimniecība	108	49	45,4	59 288 248	46 713 842	78,8
Kopā ZPI brīvprātīgās grupas	3 605	698	19,4	1 807 007 981	550 362 544	30,5
KOPĀ	4 619	1 415	30,6	2 112 834 758	835 513 318	39,5

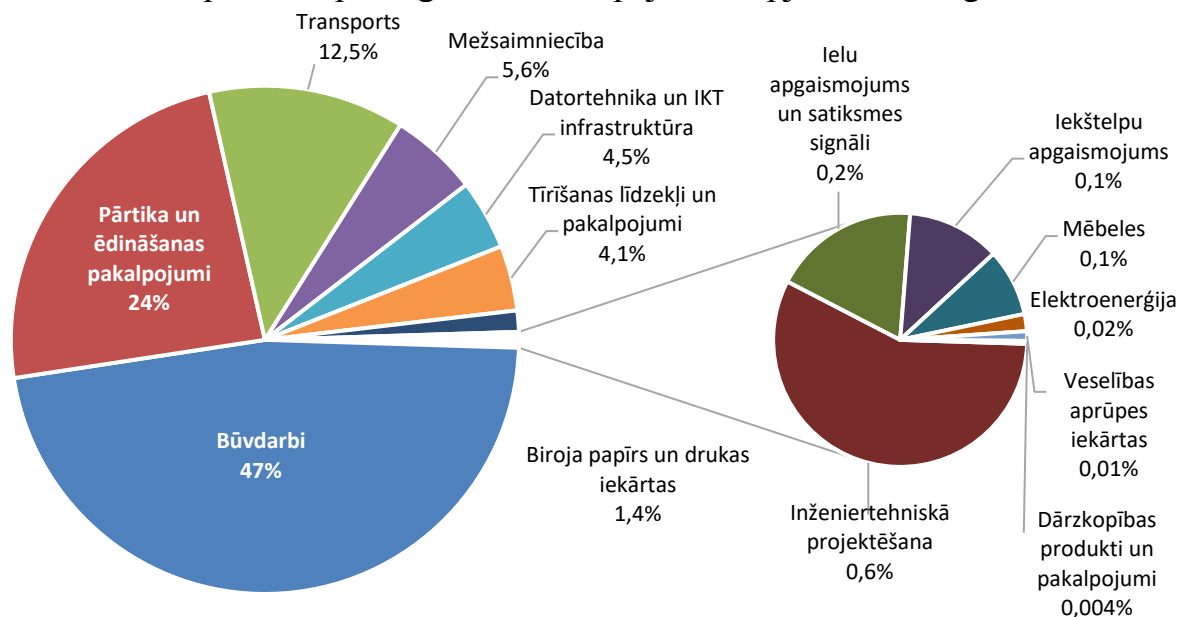
Avots: IUB dati

Tomēr skatoties uz iepirkumiem, kuros ir piemērots ZPI, un kopējo iepirkumu apjomu atbilstošā preču vai pakalpojumu grupā, tas bijis zems ZPI obligāti piemērojamā grupā “iekštelpu apgaismojums” – 40%.

8. attēlā ir ilustrēts ZPI īpatsvars tām preču un pakalpojumu kategorijām, kurās 2022. gadā iepirkumi veikti ievērojot ZPI principus, parādot atbilstošo preču, pakalpojumu un būvdarbu grupu ZPI īpatsvaru no kopējiem ZPI iepirkumiem. Salīdzinot šo informāciju ar iepriekšējā gada datiem, būtiskākās izmaiņas ir būvdarbu īpatsvara samazinājums no 74% uz 47%, pārtikas un ēdināšanas pakalpojumu īpatsvara pieaugums no 12% uz 24%, transporta iepirkumu īpatsvara pieaugums no 5% uz 12,5%. Skatīt 8. attēlu.

8. attēls

ZPI īpatsvars pēc līgumcenas kopējā ZPI apjomā 2022. gadā

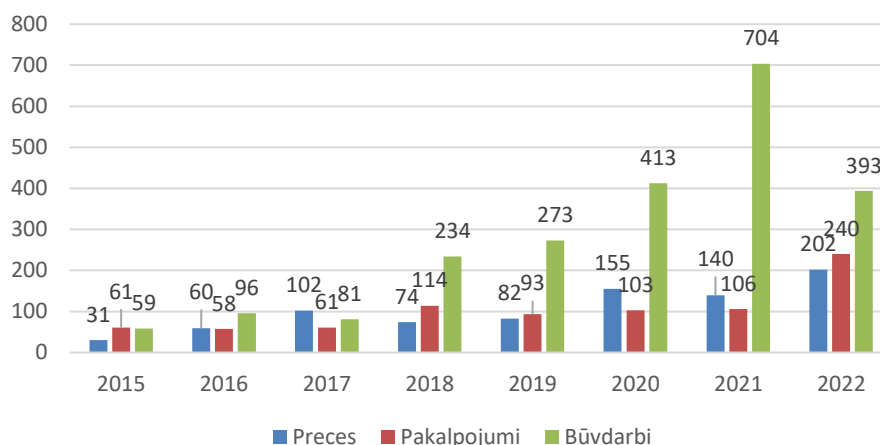

Avots: IUB dati

Papildus, 9. un 10. attēlos vizualizēta informācija par ZPI piemērošanu MK noteikumu Nr. 353 ietvarā, dalījumā pa iepirkumu veidiem un pēc piederības MK noteikumu Nr. 353 pielikumiem (1. pielikums – obligāti piemērojami; 2. pielikums – brīvprātīgi piemērojami).

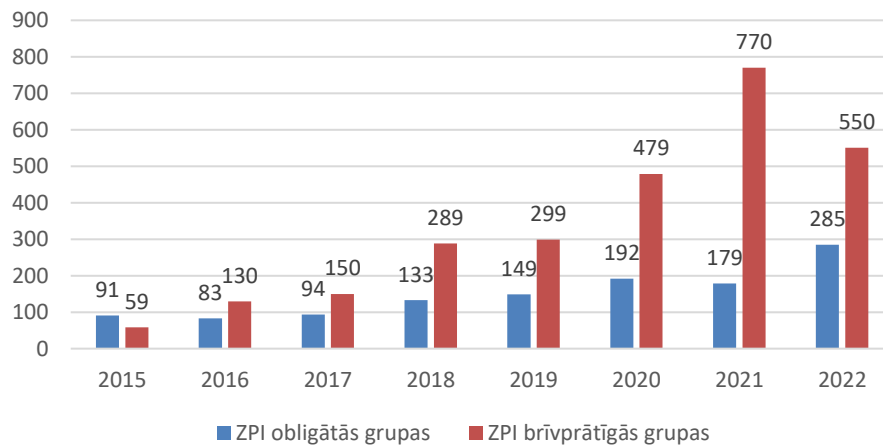
9. attēls

ZPI dinamika preču, pakalpojumu un būvdarbu grupām 2015. – 2022. gadā (milj. euro bez PVN)

Avots: IUB dati

MK noteikumu Nr. 353 obligātu un brīvprātīgi piemērojamo grupu ZPI
dinamika 2015. – 2022. gadā (milj. *euro* bez PVN)

Avots: IUB dati

Skatot ZPI piemērošanas progresu no piegādātāju puses, nav iespējams precīzi izvērtēt tos piegādātājus, kas uzvarējuši finansiāli lielākos iepirkumos (tai skaitā ar ZPI principiem), jo paziņojumos par iepirkumu rezultātiem, kur uzvarētājs ir personu apvienība, tiek norādīti visi apvienības dalībnieki, bet ir zināma tikai iepirkuma kopējā līgumsumma. Līdz ar to dati par uzņēmumiem, kas uzvarējuši finansiāli lielākos iepirkumos, ir neprecīzi, jo katram apvienības dalībniekam tiek atlasīta šī iepirkuma kopējā līgumsumma.

Izvērtējot uzņēmumus pēc iepirkumu daļu skaita, var redzēt, ka pēc iepirkumu daļu skaita nozīmīgākie uzņēmumi ir pārtikas produktu izplatītāji. To parāda 7. tabula.

"TOP 10" uzņēmumi, kas uzvarējuši pēc iepirkumu daļu skaita
2022. gadā (iepirkumi ar ZPI principiem)

Uzvarējušā uzņēmuma nosaukums	Iepirkumu daļu skaits	Uzņēmums bijis arī 2021.g. "TOP 10"
SIA LANEKSS	177	X
SIA Laki Fruit	171	X
SIA Sanitex	102	X
SIA Marijas centrs	96	X
SIA Rēzeknes gaļas kombināts	82	X
SIA VALKS	75	
SIA ATEA	57	X
AS Latgales Piens	57	X
SIA Kurzemes Gaļsaimnieks	53	X
SIA S.A.V	48	
SIA Lietas MD	41	
SIA KRS leaf	41	

Avots: IUB dati

Izskatot valsts institūciju iepirkumu struktūru pēc iepirkumu skaita un līgumcēnām, būtisku iepirkumu daļu sastāda būvniecības darbi, Valsts aizsardzības loģistikas un iepirkumu centra rīkotie iepirkumi un valsts lielo kapitālsabiedrību iepirkumi. Lielākais pieaugums finansiālā izteiksmē – 89,6 milj. *euro* – bijis AS “Latvijas valsts meži” no 149,4 milj. *euro* 2021. gadā uz 239 milj. *euro* 2022. gadā. Ievērojams apjoma pieaugums bijis arī Nodrošinājuma valsts aģentūrai (+37,4 milj. *euro*) no 17,6 milj. *euro* 2021. gadā uz 55 milj. *euro* 2022. gadā. Lielākais apjoma kritums (-217,5 milj. *euro*) 2022. gadā bijis VSIA “Latvijas Valsts ceļi”. 2022. gada līderis – Valsts aizsardzības loģistikas un iepirkumu centrs – nav veicis iepirkumus apjomā, kas to ievietotu 10 lielāko iepirkumu veicēju sarakstā.

Valsts institūciju un kapitālsabiedrību uzskaitījums, kas 2021. gadā visvairāk veikušas iepirkumus ar iekļautiem ZPI principiem finansiālā izteiksmē ir apkopots 8. tabulā un pēc iepirkumu skaita 9. tabulā. Neskaitot VRAA veiktos centralizētos iepirkumus, gan finansiālā, gan arī iepirkumu skaita ziņā vadošo vietu ieņem ar valsts aizsardzības vajadzībām saistīti iepirkumi, būvdarbiem un mežsaimniecību saistīti iepirkumi.

8. tabula

“TOP 10” valsts institūcijas un kapitālsabiedrības,
kuras 2022. gadā rīkojušas iepirkumus, ievērojot ZPI
(pēc kopējās līgumcenas)

Valsts institūcijas nosaukums	Kopējā līgumcena <i>euro</i> , bez PVN	Institūcija bijusi arī 2020.g. “TOP 10”
Valsts aizsardzības loģistikas un iepirkumu centrs	280 902 692	
AS "Latvijas valsts meži"	238 973 008	X
Nodrošinājuma valsts aģentūra	55 015 689	X
VSIA Latvijas Valsts ceļi	51 796 440	X
Valsts reģionālās attīstības aģentūra	30 215 000*	X
Valsts akciju sabiedrība "Valsts nekustamie īpašumi"	19 328 686	X
VSIA „Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca”	14 471 274	
VSIA “Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs”	11 052 571	
Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centrs	8 982 564	
Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs	8 454 489	

* Centralizēto iepirkumu procedūru paredzēto līgumcenu summa. Faktisko iegāžu apjoms ir mazāks un tiek sadalīts pa gadiem (kataloga darbības laiks 3-4 gadi).

Avots: IUB dati

9. tabula

“TOP 10” valsts institūcijas un kapitālsabiedrības,
kuras 2022. gadā rīkojušas iepirkumus, ievērojot ZPI
(pēc iepirkumu skaita)

Valsts institūcijas nosaukums	Iepirkumu skaits	Institūcija bijusi arī 2020.g. “TOP 10”
AS "Latvijas valsts meži"	62	X
VSIA Latvijas Valsts ceļi	41	X
Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR"	37	X
Rīgas Tehniskā universitāte	29	X
Valsts aizsardzības loģistikas un iepirkumu centrs	25	X
Rīgas Stradiņa universitāte	20	
Nodrošinājuma valsts aģentūra	19	X
Valsts akciju sabiedrība "Valsts nekustamie īpašumi"	19	X
Valsts ieņēmumu dienests	12	X
VSIA “Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca”	12	
Valsts policija	8	X

Valsts reģionālās attīstības aģentūra	8	
Valsts izglītības attīstības aģentūra	7	
VSIA "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca"	7	X
VSIA „Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca”	7	

Avots: IUB dati

Saskaņā ar IUB sniegto informāciju attiecībā par pašvaldību un pašvaldību institūciju veiktajiem iepirkumiem pašvaldību sektorā lielāko daļu iepirkumu gan pēc skaita, gan līgumcēnām sastāda pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu jomas iepirkumi, kā arī būvniecības un infrastruktūras attīstības iepirkumi. Minētā informācija pēc līgumcēnām un iepirkumu skaita ir apkopota 10. un 11. tabulā.

10. tabula

“TOP 10” pašvaldības un pašvaldību institūcijas,
kuras visvairāk 2022. gadā rīkojušas iepirkumus, ievērojot ZPI
(pēc līgumcēnas)

Pašvaldības iestādes nosaukums	Kopējā līgumcēna <i>euro, bez PVN</i>	Iestāde bijusi arī 2020.g. “TOP 10
Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments	75 750 765	X
Rīgas domes Satiksmes departaments	56 654 705	X
Daugavpils pilsētas pašvaldība	34 974 265	X
Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments	21 746 874	
Jēkabpils novada pašvaldība	16 793 000	
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	16 286 754	X
Ogres novada pašvaldība	14 670 873	
Kuldīgas novada pašvaldība	13 434 780	
Valmieras novada pašvaldība	12 036 823	
Alūksnes novada pašvaldība	11 104 473	

Avots: IUB dati

“TOP 10” pašvaldības un pašvaldību institūcijas,
kuras visvairāk 2022. gadā rīkojušas iepirkumus, ievērojot ZPI
(pēc iepirkumu skaita)

Pašvaldības iestādes nosaukums	Iepirkumu skaits	Iestāde bijusi arī 2020.g. “TOP 10
Smiltenes novada pašvaldība	68	X
Daugavpils pilsētas pašvaldība	63	X
Liepājas valstspilsētas pašvaldība	62	X
Tukuma novada pašvaldība	41	
Valmieras novada pašvaldība	33	
Balvu novada pašvaldība	30	X
Jēkabpils novada pašvaldība	28	
Jūrmalas valstspilsētas administrācija	28	X
Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība	28	X
Rīgas domes Īpašuma departaments	27	X
Ogres novada pašvaldība	24	
Cēsu novada pašvaldība	22	X

Avots: IUB dati

2.2. Pārskats par Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma ietvaros veiktajiem zaļajiem publiskiem iepirkumiem

Dati par SPSIL ietvaros veiktajiem ZPI ir pieejami kopš 2016. gada. Taču gadījumu skaits ir mazs, tādēļ katra atsevišķa gadījuma raksturlielumi būtiski ietekmē kopējo, statistisko ainu, kas apgrūtina vispārīgu secinājumu izdarīšanu. 2022. gadā SPSIL ietvarā turpinājās augt ZPI iepirkumu apjoms gan pēc iepirkumu skaita, gan finanšu izteiksmē, tomēr procentuālais īpatsvars saglabājies zems, attiecīgi 11,7% un 11,7% līmenī. (skatīt 12. tabulu un 11. attēlu).

12. tabula

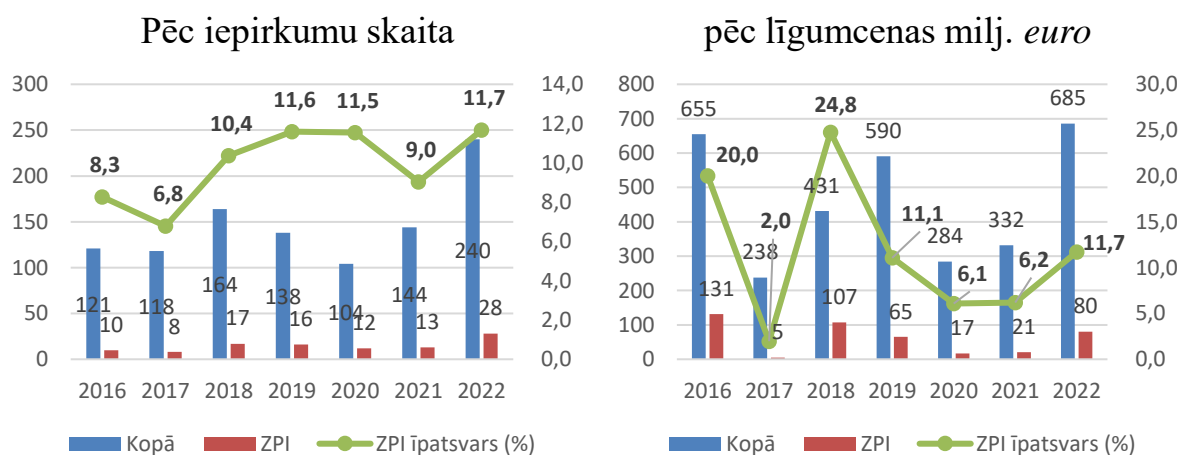
ZPI dinamika salīdzinājumā ar kopējo iepirkumu dinamiku
SPSIL ietvarā 2016. – 2022.gadā

Gads	Iepirkumu skaits			Līgumcena (milj. euro bez PVN)		
	Kopā	ZPI	ZPI īpatsvars (%)	Kopā	ZPI	ZPI īpatsvars (%)
2016	121	10	8,3	655	131	20,0
2017	118	8	6,8	238	5	2,0
2018	164	17	10,4	431	107	24,8
2019	138	16	11,6	590	65	11,1
2020	104	12	11,5	284	17	6,1
2021	144	13	9,0	332	21	6,2
2022	240	28	11,7	685	80	11,7

Avots: IUB dati

11. attēls

ZPI dinamika salīdzinājumā ar kopējo iepirkumu dinamiku
SPSIL ietvarā 2016. – 2021. gadā (skaits un %; milj. euro un %)

Avots: IUB dati

Apskatot SPSIL ietvaros veikto iepirkumu datus sadalījumā pa iepirkumu veidiem (skatīt 13. tabulu) var secināt, ka rādījumi pa gadiem ir ļoti mainīgi arī izdalīto grupu ietvaros. Mazais statistisko gadījumu skaits kombinācijā ar katra atsevišķā gadījuma lielo finansiālo ietilpību veicina rezultātu augstu svārstīgumu.

13. tabula

SPSIL ietvaros veiktās iegādes pēc iepirkumu veida
2016. – 2022. gadā

Gads	Kopējā līgumcena (milj. <i>euro</i> bez PVN)			
	Būvdarbi	Piegāde	Pakalpojumi	Kopā
2016	132,5	353,0	169,8	655,2
2017	51,6	147,5	39,0	238,1
2018	181,5	118,8	131,0	431,3
2019	108,1	420,3	62,0	590,3
2020	123,5	122,4	38,2	284,0
2021	124,5	151,5	56,0	331,9
2022	176,8	467,9	40,7	685,4
Gads	ZPI kopējā līgumcena (milj. <i>euro</i> bez PVN)			
	Būvdarbi	Piegāde	Pakalpojumi	Kopā
2016	121,9	9,2	0,0	131,1
2017	0,0	2,8	1,9	4,7
2018	90,0	16,1	0,8	106,9
2019	43,9	15,7	5,7	65,3
2020	0,7	8,1	8,5	17,3
2021	0,8	18,2	1,5	20,5
2022	21,4	53,6	5,2	80,2
Gads	ZPI īpatsvars (%)			
	Būvdarbi	Piegāde	Pakalpojumi	Kopā
2016	92,0	2,6	0,0	20,0
2017	0,0	1,9	4,9	2,0
2018	49,6	13,5	0,6	24,8
2019	40,6	3,7	9,2	11,1
2020	0,6	6,6	22,2	6,1
2021	0,6	12,0	2,8	6,2
2022	12,1	11,4	12,9	11,7

Avots: IUB dati

SPSIL ietvarā pēc līgumcenas 2022. gadā ir uzlabojušies rādītāji par būvniecības un ar to saistīto pakalpojumu (projektēšana, inženiertehniskās pārbaudes, infrastruktūras iekārtu piegāde) ZPI iepirkumiem, sasniedzot 12%, jeb 21,4 milj. *euro* no kopējā apjoma 176,8 milj. *euro*. Iepriekšējos divos gados būvniecības ZPI īpatsvars bijis dramatiski zemā līmenī – 0,6% no apjoma. ZPI īpatsvars preču grupā saglabājies relatīvi nemainīgs, bet pakalpojumu grupā pieaudzis no 2,8% uz 12,9%.

SPSIL ietvarā pēc iepirkumu skaita 2022. gadā, pieaugot kopējam iepirkumu skaitam līdz 28 no kopējiem 240, ZPI īpatsvars (pēc 2021. gada lejupslīdes uz 9%) atgriezies 11,7% līmenī. Skatīt 11. attēlu.

2.3. Pārskats par Elektronisko iepirkumu sistēmā (EIS) veiktajiem zaļajiem publiskiem iepirkumiem

Paralēli PIL un SPSIL noteiktajai kārtībai valsts un pašvaldību iestādes veic iepirkumus EIS. EIS darbību no 2009. gada 1. jūnija nodrošina VRAA saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 1. aprīļa rīkojumu Nr. 220 “Par Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta reorganizāciju”. VRAA slēdz vispārīgās vienošanās ar piegādātājiem ar mērķi nodrošināt publisku standartizētu preču un pakalpojumu iepirkuma procedūru rīkošanu un iepirkuma līgumu (vispārīgo vienošanos) slēgšanu par preču un pakalpojumu piegādi EIS e-katalogu apakšsistēmas lietotājiem. Atbilstoši centralizēto iepirkumu procedūru rezultātiem EIS nodrošina piegādātājiem iespēju vienā vai vairākos Latvijas Republikas piegādes reģionos piedāvāt preces EIS reģistrētajiem pircējiem par cenām, kas nepārsniedz attiecīgo centralizēto konkursu piedāvājumos norādīto. EIS paredz arī vairākus mehānismus, kuru mērķis ir nodrošināt arī šaura profila uzņēmumiem iespējas veiksmīgi piedāvāt savas preces un pakalpojumus, piemēram, iespēja EIS piedāvāt preces tikai kādā atsevišķā iepirkuma priekšmeta daļā, vai tikai vienu preci vienā iepirkuma priekšmeta daļā.

Attiecība starp ZPI un kopējo iepirkumu līgumcenu EIS atainota 14. tabulā un 12. attēlā, kas parāda, ka ZPI pirkumu EIS īpatsvars 2022. gadā turpinājis augt, sasniedzot vēsturiski augstāko rezultātu – 25,2% (2021. gadā – 21,1%).

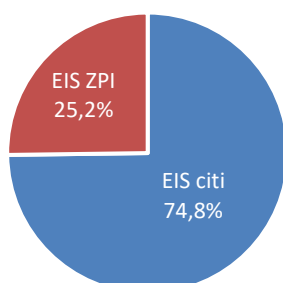
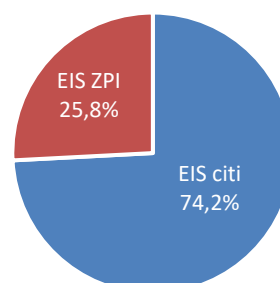
14. tabula

ZPI attiecība pret kopējiem veiktiem pirkumiem EIS 2016. – 2022. gadā

Gads	Kopējā līgumcena (milj. euro bez PVN)	ZPI līgumcena (milj. euro bez PVN)	ZPI līgumcenas īpatsvars (%)
2016	53	5	9,2
2017	57	10	16,9
2018	77	16	20,9
2019	98	19	19,6
2020	106	17	16,5
2021	132	28	21,1
2022	135	34	25,2

Avots: VRAA dati

ZPI attiecība pret kopējiem veiktiem pirkumiem EIS 2022. gadā

pēc kopējās līgumcenas
(euro)pēc darījumu (pirkumu)
skaita

Avots: VRAA dati

Vienlaicīgi ir jāatzīmē, ka prasību kopums EIS zaļajos katalogos iekļautajām precēm ir augstāks, nekā noteiktie vides aizsardzības kritēriji iepirkumos MK noteikumu Nr. 353 ietvaros. Piemēram, saimniecības preču katalogā ir noteiktas prasības higiēnas papīram līdzīgi kā biroja papīram, attiecībā uz ilgtspējīgas apsaimniekošanas sertifikātu izejvielu ieguvē, kas nosaka augstākas prasības nekā MK noteikumu Nr. 353 prasības. Pārskats par EIS iepirktajām precēm, kas atbilst ZPI, ir parādīts 15. tabulā un 13. attēlā.

Salīdzinoši ar 2021. gadu 2022. gadā ZPI preču katalogu īpatsvari kopējā apjomā saglabājušies nemainīgi, vienīgi datortehnikas grupā samazinājies par 4,8 procentu punktiem (no 87,5% 2021. gadā uz 82,7% 2022. gadā). Svārstības ir būtiski mazākas kā iepriekšējos divos gados, kad Covid-19 radītā ietekme uz darba organizāciju (klātienēs – neklātienēs darbs) ietekmēja EIS iegādāto preču klāstu un apjomus. Pozitīvi vērtējams, ka 2022. gadā pieaudzis iepirkumu apjoms finanšu izteiksmē visās EIS preču grupās. Pārskats par EIS iepirktajām precēm, kas atbilst ZPI, ir parādīts 15. tabulā un 13. attēlā.

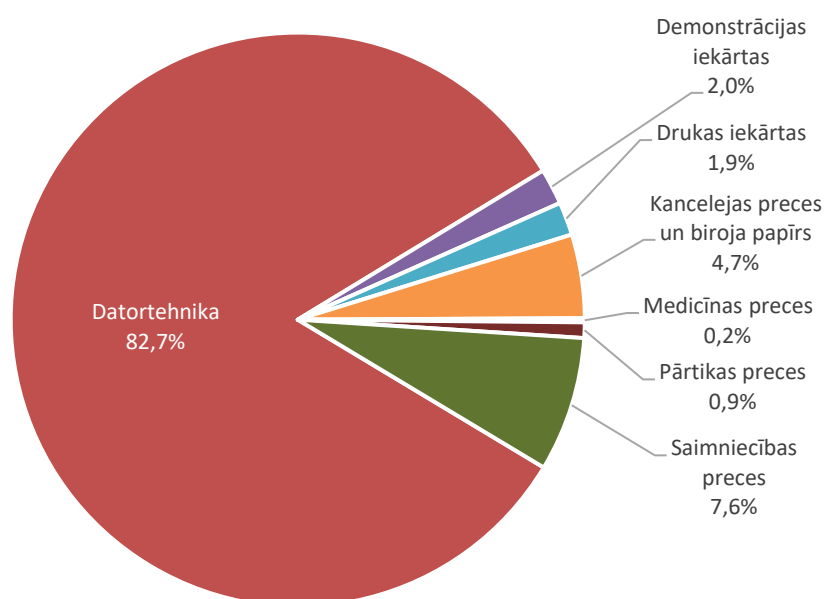

ZPI iepirkumu līgumcenas pa preču grupām EIS
2021. un 2022. gados

Preču grupa	ZPI summa (milj. euro bez PVN)		Īpatsvars (%)		2020/2021
	2021.	2022.	2021.	2022.	Pieaugums (%)
Datortehnika	24,3	28,2	87,5	82,7	16,0
Demonstrācijas iekārtas	0,4	0,7	1,5	2,0	69,4
Drukas iekārtas	0,6	0,6	2,1	1,9	8,4
Kancelejas preces un biroja papīrs	0,7	1,6	2,5	4,7	127,3
Medicīnas preces		0,1	-	0,2	-
Pārtikas preces	0,2	0,3	0,9	0,9	26,1
Saimniecības preces	1,5	2,6	5,5	7,6	68,9
KOPĀ	27,7	34,1	100,0	100,0	22,7

Avots: VRAA dati

ZPI iepirkumi EIS 2022. gadā pa preču grupām
(preču grupu īpatsvars % pēc līgumcenas euro)

Avots: VRAA dati

Lai gan EIS ir izveidots un tiek uzturēts ar mērķi nodrošināt vienkāršu un ērtu iespēju pasūtītājiem iegādāties standartizētas preces neveicot publisko iepirkumu procedūras, tomēr pirkumu apjoms EIS ir nemainīgs – 2022. gadā tikai 3% no kopējā iepirkumu apjoma (skatīt 2. tabulu un 2. attēlu). Jāatzīmē, ka EIS nevar iegādāties būvdarbu, projektēšanas darbus un citus pakalpojumus (izņemot

atsevišķus programmēšanas darbus), tomēr arī standartizēto preču segmentā, kur EIS katalogi nodrošina plašu preču klāstu, pasūtītāji bieži izvēlas paši veikt publiskās iepirkumu procedūras. Šīs rīcības iemeslu izpēte ir ārpus šā ziņojuma uzdevuma tvēruma.

3. Kopsavilkums

Lai gan Covid-19 pandēmijas ietekmē 2020. gadā tika sasniegti augsti ZPI rādītāji, tomēr ņemot vērā nenoteiktības apstākļus un īpašo situāciju saistībā ar Covid-19 pandēmiju, pastāvēja bažas par sasniegto ZPI rezultātu noturību turpmākajos gados. Tomēr iepriekš paustās bažas nav apstiprinājušās un ZPI īpatsvara turpmākā izaugsme 2021. un 2022. gados ir uzskatāma par pozitīvu rezultātu.

Pēc neliela kopējā ZPI īpatsvars samazinājuma 2021. gadā par 0,3 procentu punktiem, (2020. gadā – 27,0%, 2021. gadā – 26,7%) kopējais ZPI īpatsvars 2022. gadā pieauga par 3,1 procenta punktu, sasniedzot 29,9%.

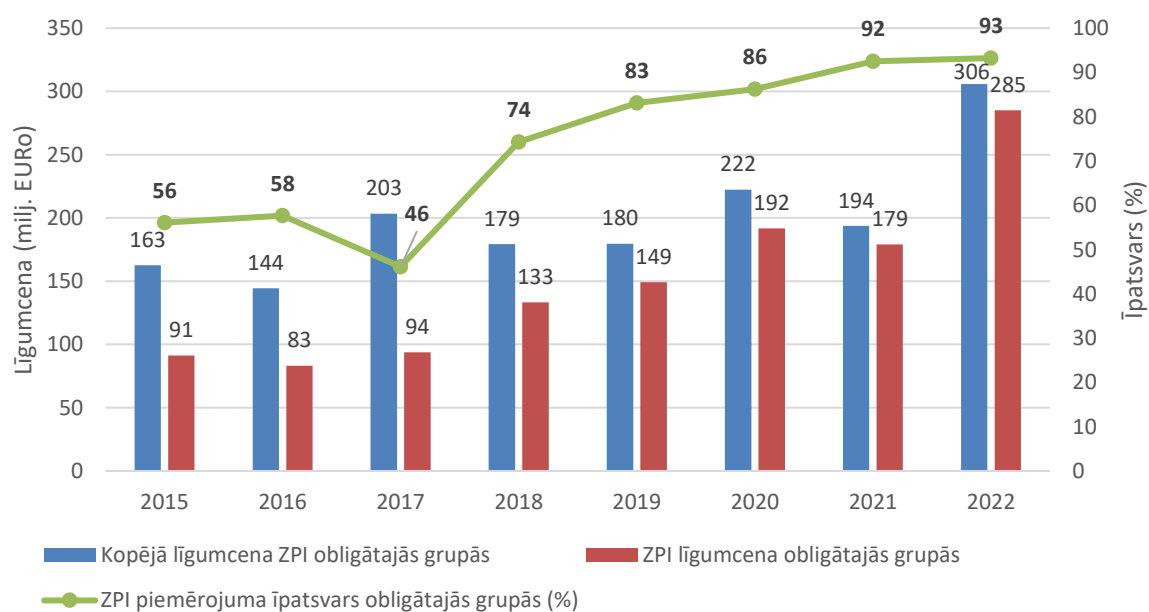
PIL regulējuma ietvaros ZPI īpatsvars turpinājies augt, sasniedzot 33,1% līmeni (2021. gadā – 28,4%).

MK noteikumu Nr. 353 1. pielikuma – “ZPI obligātajās” – grupās vidējais ZPI īpatsvars 2022. gadā bijis 93,2% (2021. gadā – 92,5%). MK noteikumu Nr. 353 2. pielikuma – “ZPI brīvprātīgi piemērojamās” – grupās vidējais ZPI īpatsvars 2022. gadā bija 30,5% (2021. gadā – 44,0%).

Ilustrācijai 14. attēlā ir parādītas ZPI īpatsvara izmaiņu tendences tajās preču un pakalpojumu grupās, kurās ar MK noteikumiem Nr. 353 ZPI ir noteikts obligāti.

14. attēls

ZPI īpatsvars MK noteikumu Nr. 353 grupās, kur ZPI piemērojams obligāti (MK noteikumu Nr. 353 1. pielikums) 2015. – 2022. gadā (pēc līgumcenas)

Avots: IUB dati

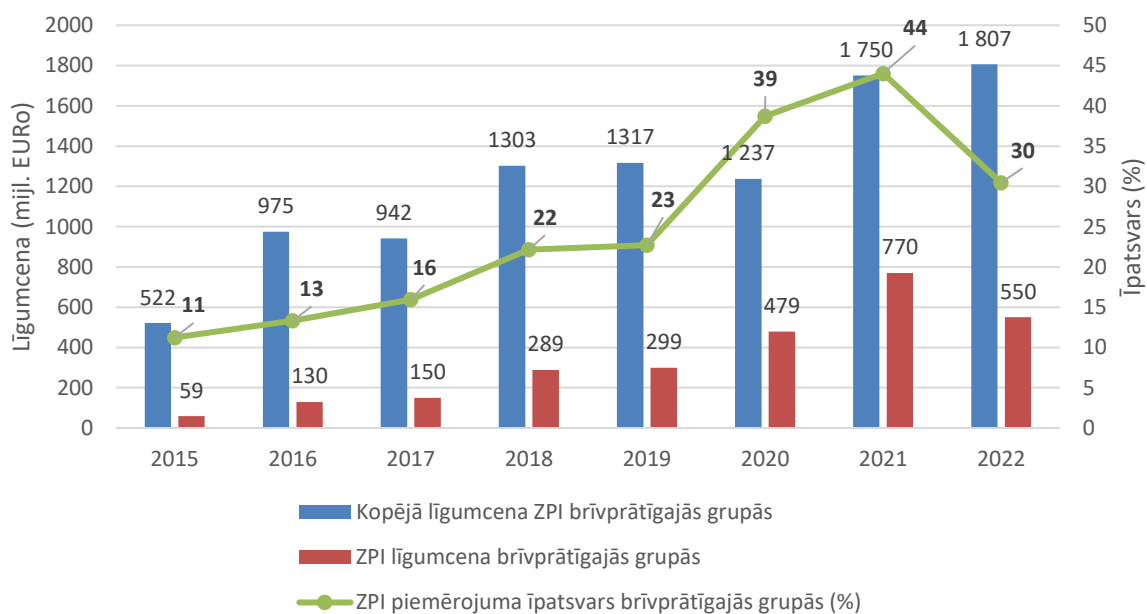
Lai gan teorētiski obligāti piemērojamās ZPI prasības būtu jāpiemēro 100% gadījumu, tomēr ne vienmēr tās vēl aizvien tiek ievērotas. Tomēr, kopš MK

noteikumu Nr. 353 pieņemšanas vērojama pakāpeniska izaugsme. ZPI obligātās grupas bijušas nemainīgi noteiktas no 2017. gada, kad tika pieņemti attiecīgie MK noteikumi, līdz 2020. gada septembrim. Pasūtītāji pierod un iemācās lietot ZPI prasības, ko veicina arī VARAM un sadarbības organizāciju veiktie informēšanas un izglītošanas pasākumi.

2020. gada 12. septembrī stājās spēkā MK noteikumu Nr. 353 grozījumi, kas mainīja prasības piecās obligātajās grupās (Datortehnika un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) infrastruktūra; Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi; Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi; Iekštelpu apgaismojums; Ielu apgaismojums un satiksmes signāli), četrās brīvprātīgajās grupās (Biroja ēku projektēšana, būvdarbi un apsaimniekošana; Ceļu būve un satiksmes zīmes; Mēbeles; Transports) un tika ieviesta jauna brīvprātīgā grupa “Atpūtas un sporta infrastruktūra”. 2022. gada rezultāti neuzrāda straujas izmaiņas ZPI prasību piemērošanas līmenī grozītajās grupās. Lielākoties grozītajās grupās vērojams neliels īpatsvara pieaugums. Tikai trijās grupās novērotas krasas statistisko datu izmaiņas: ielu apgaismojuma un satiksmes signālu grupā, kur ZPI audzis no 40% uz 78%, un iekštelpu apgaismojuma grupā pēc iepriekšējā gada krituma līdz 10%, 2022. gadā sasniegti 40%. Būtiskākais īpatsvara kritums bijis mēbeļu grupā, kur rādītājs no 42% 2021. gadā noslīdējis līdz 6% 2022. gadā.

Kopš 2017. gada, kad stājās spēkā MK noteikumu Nr. 353, bija lēns, bet nepārtraukts ZPI pieaugums brīvprātīgi piemērojamās grupās. Tomēr 2022. gadā ZPI pielietojums brīvprātīgi piemērojamās grupās pirmo reizi samazinājies, noslīdot no 44% 2021. gadā un 30% 2022. gadā (skatīt 15. attēlu). Tāpat, ZPI brīvprātīgi piemērojamās grupās vides prasību piemērošana aizvien ir kūtra, ko nereti nosaka citi ārējie apstākļi, nevis pasūtītāja tieša vēlme rīkoties “zaļi”. Piemēram, transporta, apgaismojuma, elektropreču jomās preču ražošanas standarti un ES tirgus regulējums nosaka augstas vispārējās vides prasības un legāla videi nedraudzīgu preču aprīte nav iespējama. Atsevišķos gadījumos, piemēram kokapstrāde, “zaļā” komponente ir konkurētspējas elements, jo “zaļā” sertifikāta esamība būtiski palielina produkta konkurētspēju. Tādos gadījumos valsts un pašvaldību uzņēmumi ZPI izmanto pamatojoties uz biznesa apsvērumiem, neatkarīgi no MK noteikumu Nr. 353 prasībām. Turpretī, vairākās brīvprātīgi piemērojamās ZPI grupās 2022. gadā atbilstoši ZPI prasībām veikto iepirkumu apjoms ir mazāks par 1% (skatīt 6. tabulu).

ZPI īpatsvars MK noteikumu Nr. 353 grupās, kur ZPI piemērojams brīvprātīgi
(MK noteikumu Nr. 353 2. pielikums) 2015. – 2022. gadā
(pēc līgumcenas)

Avots: IUB dati

2022. gadā ir sasniegts “Zaļā iepirkuma veicināšanas plānā 2015. – 2017. gadam” nospraustais mērķis – sasniegt ZPI īpatsvaru kopējā publisko iepirkumu apjomā ir vismaz 30% (skatīt 16. tabulu).

Ziņojumā tiek turpināta ziņojumā par 2019. gadu aizsāktā pieeja nodalot MK noteikumu Nr. 353 “obligātās” grupas un “brīvprātīgās” grupas, jo vidējais ZPI īpatsvara rādītājs nepietiekami korekti raksturo situāciju.

2022. gadā turpinājusies “obligāto” grupu ZPI īpatsvara tuvināšanās 100%, sasniedzot 93,2% pēc līgumcenas.

MK noteikumu Nr. 353 brīvprātīgi piemērojamās grupās ZPI īpatsvara apmērs nav primārs mērķis, lai gan ir vērtīgs blakus rādītājs. Arī turpmāk šajās grupās ieteicams veikt ZPI prasību aprobāciju, ar mērķi šīs grupas turpmāk iekļaut obligātajās grupās. Šāds, pārejas mehānisms dotu iespēju tirgus dalībniekiem savlaicīgi sagatavoties gaidāmajām pārmaiņām, bet pasūtītājiem iemācīties lietot jaunās prasības. Sagatavotajos MK noteikumu Nr. 353 grozījumos (informatīvā ziņojuma sagatavošanas brīdī grozījumu projekts ir starpministriju saskaņošanas stadijā) paredzēts no 2. pielikuma (brīvprātīgi piemērojamās grupas) uz 1. pielikumu (obligāti piemērojamās grupas) pārcelt būvniecības kritērijus 3. kategorijas būvēm un kritērijus vieglajam transportam.

Lai gan ziņojuma izklāsts parāda, ka ZPI īpatsvars kopējā iepirkumu apjomā (*kopējais-kopējais*: 2022. gadā 29,9%) ir salīdzinoši zems, tieši šis rādītājs tiek lietots vispārējos, starpvalstu salīdzinājumos. ZPI īpatsvars kopējā iepirkumu apjomā ir primārs, reprezentatīvs rādītājs, kam jāpievērš adekvāta uzmanība. Kopējā ZPI īpatsvara dinamika pēc iepirkumu skaita un pēc līgumcenas atainota

16. tabulā, kur salīdzinājumam pievienoti arī dati par ZPI īpatsvaru MK noteikumu Nr. 353 ietvarā, obligātajās grupās, brīvprātīgi piemērojamās grupās.

16. tabula

ZPI īpatsvara dinamika 2015. – 2022. gadā

Pēc līgumcenas	Gads / ZPI īpatsvars (%)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ZPI kopējā iepirkumu apjomā	18,6	14,3	11,0	19,1	16,3	27,0	26,7	29,9
ZPI visās MK noteikumu Nr. 353 grupās kopā	21,9	19,0	21,3	28,5	30,0	46,0	48,8	39,5
ZPI obligātajās MK noteikumu Nr. 353 grupās	56,1	57,6	46,1	74,3	83,1	86,2	92,5	93,2
ZPI brīvprātīgi piemērojamās MK noteikumu Nr. 353 grupās	11,2	13,3	15,9	22,2	22,7	38,7	44,0	30,5

Pēc iepirkumu skaita	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ZPI kopējā iepirkumu apjomā	5,7	5,9	9,0	11,4	13,2	15,4	14,4	14,7
ZPI visās MK noteikumu Nr. 353 grupās kopā	13,5	12,8	14,4	18,8	24,1	27,4	26,5	30,6
ZPI obligātajās MK noteikumu Nr. 353 grupās	23,2	21,2	33,2	51,2	61,1	62,8	66,2	70,7
ZPI brīvprātīgi piemērojamās MK noteikumu Nr. 353 grupās	8,2	10,6	9,5	12,1	15,0	19,3	18,1	19,4

Avots: IUB dati

VARAM ir izvērtējis arī veikto ZPI iepirkumu skaita izmaiņas, kas lēni pieauga, līdz 2020. gadam. Tomēr kopš 2021. gada rādītājs nostabilizējies 14,5% līmenī (2021. gadā – 14,4%; 2022. gadā – 14,7%).

Pozitīvās vispārējās tendences ZPI statistikā norāda uz VARAM veikto ZPI veicināšanas pasākumu efektivitāti. Pastāvīgi pieaugošā interese un apmeklējums VARAM rīkotajās, ikgadējās ZPI konferencēs, kas kopš 2020. gada tiek organizētas tiešsaistes režīmā, un pieaugošais konsultāciju pieprasījums uz informatīvo e-pastu zpi@varam.gov.lv liecina par sabiedrības pieaugošo interesi par ZPI jautājumiem.

Dinamiskā tirgus vide un straujā tehnoloģiju attīstība pieprasa nemitīgu vides monitoringu un regulāru normatīvo aktu aktualizēšanu. 2023. gadā plānoti MK noteikumu Nr. 353 grozījumi, aktualizējot prasībās grupās: pārtika un ēdināšanas pakalpojumi; transports; būvdarbi.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs

M. Sprindžuks